

Keywords: political discourse, explicit speech acts, speech strategy, a strategy of manipulation, persuasion strategy, the strategy of aggression, a strategy of politeness.

УДК 811.111'255:070.447

Ельза Васильєва

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ЗМІСТУ УКРАЇНОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТЕЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

У статті висвітлюється проблема передачі змісту україномовних публіцистичних (газетних) статей англійською мовою з використанням широкого спектру перекладацьких трансформацій.

В галузі вивчення публіцистичного стилю загалом і особливостей перекладу його підстилів зокрема треба відмітити дослідження І. Р. Гальперіна, В. М. Комісарова, В. А. Коптілова, І. В. Корунця [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8]. У цих працях було розроблено та класифіковано нові публіцистичні підстили, але не було визначено основні перекладацькі прийоми, які використовуються в процесі передачі змісту текстів статей (підвиду рубрики новин). Таким чином, актуальність нашого дослідження обумовлена потребою у встановленні особливостей перекладу матеріалів вищезазначеного підвиду.

Об'єктом дослідження є газетні статті підвиду рубрики новин. Предметом дослідження обрано перекладацькі трансформації, які застосовуються під час передачі змісту українських газетних статей англійською мовою на матеріалі рубрики новин.

Цілі статті полягають у вивченні стилістичних особливостей публіцистичного стилю загалом і рубрики новин як підвиду газетної статті зокрема, а також у визначенні лексичних і граматичних трансформацій, які застосовуються при перекладі україномовних статей на матеріалі рубрики новин. За матеріал дослідження обрано вибірки рубрики новин з газет *Kyiv Weekly* і *Kyiv Post* загальною кількістю сорок сторінок. Загальна вибірка трансформацій, які було застосовано при перекладі цих новин, складає 130 одиниць.

Публіцистичний стиль є різновидом літературної мови, що використовується в сфері політики, суспільного, економічного та культурного життя суспільства, а також в засобах масової інформації [2, с. 55]. Публіцистичний стиль має на меті представити конкретну інформацію через призму індивідуального світосприйняття автора, одже тексти цього стилю презентують матеріал від першої особи однини частіше ніж газетні статті. На думку І. Р. Гальперіна, ця тактика допомагає письменникові або ораторові встановити значний та довготривалий вплив на суспільну думку, переконати читача або слухача в тому, що його тлумачення є єдино правильним, а також

спонукати аудиторію прийняти точку зору (викладену під час виступу, в есе або в статті) не завдяки логічній аргументації, а через емоційне враження [2, с. 55]. Етапи впливу публіцистики на особистість вирішують такі завдання: викликати палкий інтерес аудиторії, заохотити формування певного свідомого відношення та спонукати закріплення переконання.

Домінуюча функція переконання зумовлює наявність специфічних характеристик публіцистичного контексту, визначених Р. А. Будаговим [8, с. 61]:

- соціально-оцінний характер викладення думок;
- чергування стандартних і експресивних мовних засобів;
- рівне використання логічних і образних елементів;
- міжстильовий характер використаних одиниць;
- широке використання елементів розмовного стилю.

Внаслідок характерного для публіцистичного стилю поєднання логічної аргументації й емоційного впливу він, з одного боку, має спільні риси зі стилем наукової прози, а з другого – емоційної. Зв'язна та логічна синтаксична структура, з її розширеною системою сполучників та чітким поділом тексту на параграфи, надає йому схожості зі стилем наукової прози. Емоційний вплив досягається, головним чином, завдяки використанню слів з емоційним значенням, образності, а також інших стилістичних прийомів, характерних для текстів емоційної прози.

Ще однією рисою публіцистичного стилю є оригінальна манера викладення думок. Як вважає А. М. Мороховський [9, с. 98], ця оригінальність притаманна більшою мірою промовам і есе, а меншою – газетним і журнальним статтям, де використання індивідуальних, створених автором, елементів обмежене вимогами до стандартів написання текстів стилю, що розглядається.

Наступною особливістю публіцистики є стислий виклад інформації. Ця характеристика набуває пріоритетного значення як важливий лінгвістичний засіб при побудові текстів газетної статті (а саме, її підвиду – рубрики новин). Перелічимо основні мовні засоби побудови публіцистичних текстів:

- синтез елементів наукового, офіційно-ділового, художнього та розмовного стилів;
- насичення лексики суспільно-політичними та соціально-економічними термінами;
- використання багатозначної образної лексики, емоційно-оцінних слів, експресивних сталих словосполучень, перифрази;
- уживання в переносному значенні наукових, спортивних, музичних, військових та інших термінів;
- застосування таких морфологічних засобів як префікси нео-, супер-, псевдо-, інтер; суфікси -ист, -атор, -ація.

До синтаксичних особливостей публіцистичного стилю можна віднести наявність різного типу питальних, окличних і спонукальних речень, зворотній порядок слів, складні речення з повторюваними сполучниками.

Стаття, як окремий підстиль публіцистичного стилю, сформувалась приблизно в 18-му сторіччі. Незалежно від характеру газети, в якій опубліковано статтю, і спектру проблем, які вона висвітлює, їй притаманні всі вищевказані особливості публіцистичного стилю. Відповідно до предмету розгляду статті поділяються на політичні, науково-популярні, літературні та сатиричні. У межах нашого дослідження розглядаються політичні статті, до яких належить рубрика новин. До мовних особливостей статей політичного характеру можна віднести наявність таких лексичних одиниць як книжні слова, неологізми, сталі словосполучення, а також вставні слова, словосполучення та речення.

Охарактеризуємо такий підвид політичної статті як рубрика новин. Домінуюча функція інформування читача зумовлює наявність наступних рис рубрики новин: чітке викладення фактів; відсутність коментарів автора; недостатній емоційний окрас; відсутність індивідуальності вираження думок; переважання стереотипних форм викладення інформації.

Вищенаведені характеристики рубрики новин, у свою чергу, визначають її лексичні особливості. Лексика рубрики новин містить:

- загально-політичну та економічну термінологію;
- спеціальні політичні й економічні терміни;
- аббревіатури;
- ініціали відомих осіб;
- неологізми.

Вважаємо за необхідне зауважити, що в перекладознавстві досі не існує остаточного визначення перекладацької трансформації, а також їх єдиної класифікації.

У нашому дослідженні ми спиралися на визначення та класифікацію перекладацьких трансформацій, запропоновані В. М. Комісаровим. Отже В. М. Комісаров називає перекладацькими трансформаціями перетворення, за допомогою яких можна здійснити перехід від одиниць оригінала до одиниць перекладу певного тексту [4, с.45]. Такі трансформації, на його думку, носять формально-семантичний характер, перетворюючи як форму, так і значення вихідних одиниць.

В. М. Комісаров поділяє весь спектр перекладацьких трансформацій на три види [4, с. 65]:

1) лексичні трансформації (лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція), транскрибування, транслітерація, калькування);

2) граматичні трансформації (синтаксичне уподібнення (дослівний переклад), граматичні заміни (форми слова, частини мови чи члена речення), членування чи об'єднання речень);

3) комплексні чи лексико-граматичні трансформації (антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад), компенсація).

Проаналізуємо випадки використання перекладацьких трансформацій підчас передачі змісту україномовних рубрик новин англійською мовою на матеріалі вибірки новин з газет *Kyiv Weekly* і *Kyiv Post*. Загальна кількість трансформацій, які було застосовано при перекладі, складає 130 одиниць.

Проілюструємо використання при перекладі трансформацій першого виду, тобто лексичних. Українське речення *Верховна Рада заборонила комерційним банкам в односторонньому порядку приймати рішення про збільшення процентних ставок за раніше виданими кредитами і про зниження ставок по раніше внесених депозитах* перекладено наступним чином: *The Verkhovna Rada has banned commercial banks unilaterally decide to increase interest rates on previously issued loans and lower rates on deposits made before*.

Як бачимо, україномовне іменникове словосполучення *Верховна Рада* транскрибується у відповідне англійське словосполучення *The Verkhovna Rada* (транскрипція). Прикладами використання другого виду лексичних трансформацій, а саме транслітерації, є україномовний прикметник множини *комерційні*, який перекладається англійським прикметником *commercial*, а також іменник *банки*, який в англійському варіанті має відповідник *banks*. Зазначимо також україномовний іменник множини *депозити*, який за допомогою аналогічної трансформації модифікується в англійський іменник множини *deposits*. Україномовне дієслово *заборонила* (*banned*), іменник *кредити* (*loans*) і словосполучення *в односторонньому порядку* (*unilaterally*) перекладаються англійською за допомогою прийому конкретизації. За допомогою прийому калькування перекладені україномовні словосполучення *процентні ставки* (*interest rates*), *раніше видані* (*previously issued*), а також *приймати рішення* (*decide*). Прикладом використання модуляції або сміслового розвитку україномовний дієприкметник *внесені*, який трансформується в дієприкметник *made*.

Прикладом використання генералізації можна вважати переклад україномовного іменника *засуджені* англійським відповідником *prisoners* в наступному реченні: *У першу чергу, будуть амністовані найнезахищеніші категорії засуджених... (The first will be amnestied the most unsecured categories of prisoners...)*.

Розглянемо приклади застосування двох інших видів перекладацьких трансформацій, а саме, граматичних і лексико-граматичних трансформацій.

Наведене нами вище в контексті використання прийомів лексичних трансформацій речення *Верховна Рада заборонила комерційним банкам в односторонньому порядку приймати рішення про збільшення процентних ставок за раніше виданими кредитами і про зниження ставок по раніше внесених депозитах* перекладається за допомогою прийому синтаксичного уподібнення, який ще зветься дослівним перекладом. Словосполучення *про збільшення*, яке виконує роль ознаки іменника множини *рішення*, шляхом

використання чисто граматичної заміни модифікується в дієслово *to increase*. Іншим прикладом застосування чисто граматичної заміни є словосполучення *про зниження*, яке трансформується в англomовне дієслово *to lower*.

Наступним прийомом граматичних трансформацій є членування речення. Україномовний варіант має цілісну синтаксичну структуру: *На вихідних в Україні очікується подальше зниження температури повітря, а також мінімальна кількість опадів, місяцями на дорогах ожеледиця*, в той час як його англomовний відповідник містить два окремих речення *At the weekend in Ukraine the air temperature is expected to further reduce and the amount of precipitation is going to be minimum. Partly the roads are slippery*.

Єдиним прикладом використання лексико-граматичних трансформацій при перекладі, а саме прийому компенсації, можна вважати переклад україномовного словосполучення *при необхідних 226* англійською мовою *with only 226 being necessary* у наступному реченні: *За ухвалення в цілому відповідного законопроекту...проголосувало 239 депутатів при необхідних 226 (For adopting the whole of the bill...239 deputies voted with only 226 being necessary)*.

Узагальнюючи отримані дані, зауважимо, що з 130 вжитих перекладацьких трансформацій 110, тобто переважна більшість, є лексичними, 19 – граматичними і тільки одна – лексико-граматичною трансформацією. Лексичні трансформації представлені всім їх спектром: транскрипція – 7 одиниць (5.4%), транслітерація – 18 одиниць (13.8 %), калькування – 50 одиниць (38.5 %), конкретизація – 15 одиниць (11.5 %), генералізація – 5 (3.8 %) та смисловий розвиток – 15 одиниць (11.5 %). Граматичні трансформації представлені наступним чином: синтаксичне уподібнення – 8 одиниць (6.2 %), членування речення – 2 одиниці (1.6 %), чисто граматична заміна – 9 (6.9 %). При перекладі було застосовано лише одну лексико-граматичну трансформацію, а саме, прийом компенсації (0.8 %).

Підсумовуючи все вищевикладене, слід зробити такі висновки:

Потреба в збереженні простоти викладення оригінального матеріалу зумовлює популярність лексичних трансформацій під час роботи над українсько-англійським перекладом тексту газетної статті з рубрики новин.

За частотою використання прийомів лексичних трансформацій під час передачі змістового навантаження україномовної газетної статті англійською мовою перше місце посідає калькування (38.5%). За допомогою цього прийому досягається максимальне наближення передачі лексичних особливостей матеріалу обох мов.

Через насиченість текстів статей з рубрики новин власними назвами (міст, компаній, агенцій тощо) для їх передачі англійською мовою використовується транслітерація (13.8 %).

З огляду на значну структурну відмінність української й англійської мов виникає необхідність заміни одних частин мови іншими для якомога точнішої

передачі змісту україномовного матеріалу англійською мовою. Цей факт пояснює частоту використання прийому чисто граматичної заміни (6.9%).

Перспективою подальшого дослідження є вивчення особливостей перекладу текстів інших підстилів публіцистики з української на інші мови, наприклад, новогрецьку, італійську та ін.

Література

1. Гальперін І. Р. Переклад і стилістика / І. Р. Гальперін. – Вінниця: Нова книга, 2000. – 300 с.
2. Гальперін І. Р. Проблема диференціації стилів мови / І. Р. Гальперін. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 456 с.
3. Гальперін І. Р. Про сленг. Питання мовознавства / І. Р. Гальперін. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 280 с.
4. Комиссаров В. Н. Перевод и лингвистика текста / В. Н. Комиссаров. – М.: Союз, 2004. – 365 с.
5. Комиссаров В. Н. Текст и перевод / В. Н. Комиссаров. – М.: Наука, 2005. – 443 с.
6. Коптілов В. А. Першотвір і переклад / В. А. Коптілов. – К.: Вища школа, 2000. – 376 с.
7. Корунець І. В. Порівняльна типологія української та англійської мов / І. В. Корунець. – Вінниця: Нова книга, 2003. – 550 с.
8. Будагов Р. А. Літерні мови і мовні стилі / Р. А. Будагов. – К.: Вищашкола, 2001. – 458 с.
9. Мороховський А. М. Нариси з контрактивної лінгвістики / А. М. Мороховський. – К.: Логос, 2003. – 498 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕДАЧІ ЗМІСТУ УКРАЇНОМОВНИХ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ СТАТЕЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Васильєва Ельза В'ячеславівна

Стаття присвячена проблемі передачі змісту україномовних публіцистичних (газетних) статей англійською мовою з використанням різноманітних перекладацьких трансформацій. Автор розглядає особливості публіцистичного стилю загалом і рубрики новин як підвиду газетної статті зокрема, а також визначаються лексичні та граматичні трансформації, які застосовуються при перекладі україномовних статей на матеріалі рубрики новин.

Ключові слова: публіцистичний стиль, газетна стаття, рубрика новин, лексична трансформація, граматична трансформація.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕДАЧИ СОДЕРЖАНИЯ УКРАИНОЯЗЫЧНЫХ ПУБЛИЦИСТИЧЕСКИХ СТАТЕЙ НА АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК

Васильева Эльза Вячеславовна

Данная статья посвящена проблеме передачи содержания украиноязычных публицистических (газетных) статей средствами английского языка с использованием различных переводческих трансформаций. Автор рассматривает особенности публицистического стиля и рубрики новостей как подвиды газетной статьи, а также определяются лексические и грамматические трансформации, используемые при переводе украиноязычных статей на материале рубрики новостей.

Ключевые слова: публицистический стиль, газетная статья, рубрика новостей, лексическая трансформация, грамматическая трансформация.

PECULIARITIES OF TRANSLATION OF THE UKRAINIAN PUBLICISTIC ARTICLES INTO ENGLISH

Vasylyeva Elsa Vyacheslavivna

The article deals with the problem of translation of the Ukrainian publicistic (newspaper) articles into English through the variety of language transformations. The author discloses the main characteristics of publicistic style and news column as a type of the newspaper article. Lexical and grammatical transformations used in translation of Ukrainian news column into English are being analyzed.

Key words: publicistic style, newspaper article, news column, lexical transformation, grammatical transformation.

УДК 070.41(477)''20''

Інна Завальнюк

**ДИНАМІЧНІ ПРОЦЕСИ В СТИЛІСТИЧНІЙ ТИПОЛОГІЇ
ГАЗЕТНИХ ЖАНРІВ**

Обов'язковим компонентом типологічного опису газетних текстів є їхня систематизація з погляду функціонально-жанрової належності. Систематизація жанрів медіамовлення завжди була досить складною, що спричинено поліфонічністю визначення поняття *жанр*: 1) вид творів у галузі якого-небудь мистецтва, який характеризується певними сюжетними та стилістичними ознаками; 2) живопис на побутові теми; картина побутового сюжету; 3) спосіб що-небудь робити; сукупність прийомів, стиль, манера [1, с. 272].

Жанровість у сучасній українській газеті – це системність, структурність, формоозначеність певної структури на мікрорівні [2, с. 337], що постала із синкретичної свідомості людини, здатної до форматування певних ознак. Ці ознаки на сьогодні усталилися і визначають жанр не за однією з них, а за сукупністю таких ознак, як характер зображуваного об'єкта (факт, подія),